

WPISUJE ZDAJĄCY

KOD			PESEL											
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

*miejsce
na naklejkę*

EGZAMIN MATURALNY Z HISTORII

POZIOM ROZSZERZONY

PRZYKŁADOWY ARKUSZ EGZAMINACYJNY DLA OSÓB Z AUTYZMEM, W TYM Z ZESPOŁEM ASPERGERA (A2)

DATA: **18 grudnia 2014 r.**

CZAS PRACY: **do 210 minut**

LICZBA PUNKTÓW DO UZYSKANIA: **50**

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 41 stron (zadania 1–24).
Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Odpowiedzi zapisz w miejscu na to przeznaczonym przy każdym zadaniu.
3. Pisz czytelnie. Używaj długopisu albo pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
4. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
5. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
6. Na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
7. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.

Zadanie 1. (1 pkt)

Materiał do zadania 1.

Opis współczesnej Jerozolimy

Także i w dzisiejszej Jerozolimie świątynna teraźniejszość pozostaje niezmienną. Żydzi nie posiadają świątyni. Wobec tego braku jej funkcję pełni – niejako w zastępstwie – Ściana Płaczu. Mizerny okruczeństwo muru z okresu herodiańskiego, daleka reminiscencja dostojnej budowli Jahwe, którą Tytus¹ chciał ocalić, tknięty jej arcyznem, wzniosłością i sławą.

Za punkt wyjścia do dalszego spaceru po Jerozolimie niech nam posłużą pierwsza linia murów oraz meczet Skały – ten na wprost, ze złotą kopułą. Idźmy wzrokiem wzdłuż linii murów w kierunku północnym, czyli na prawo od nas, mińmy Bramę Szczepana, przez którą wiedzie najkrótsza droga ku Górze Oliwnej, i dojdźmy do północnego narożnika, gdzie mur łamie się pod kątem niemal prostym ku zachodowi. Będzie to gdzieś w połowie starej Jerozolimy. Możemy w tym celu orientować się położeniem Bazyliki Grobu Pańskiego – budowlą oznaczoną dwiema szarymi kopułami, niestety bardzo słabo widocznymi w plątaninie dachów.

Na podstawie: J. Gać, *Moja Ziemia Święta*, Łódź 1992, s. 48, 50.

¹ Tytus Flawiusz – cesarz rzymski w latach 79–81 n.e.

Polecenie do zadania 1.

Rozstrzygnij, czy religie, których świątynie wymieniono w tekście, istniały w Jerozolimie w czasach rzymskich. Odpowiedź uzasadnij.

Stanowisko:

Uzasadnienie:

.....
.....

Zadanie 2. (2 pkt)

Materiały do zadania 2.

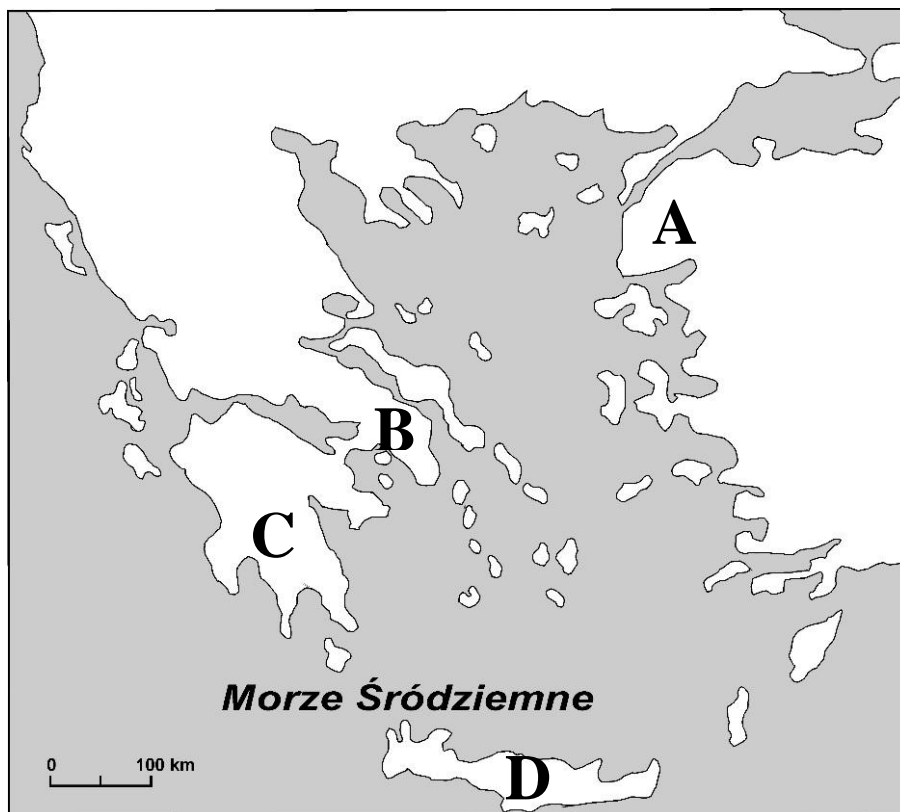
Źródło 1. Fragment eseju historycznego

Miasteczko – siedziba ongiś greckiej potęgi – jest małe, prowincjonalne i źle zabudowane. [...] Resztki żalonych ruin, pochodzących zresztą z późniejszych czasów, są bez śladu wielkości i piękna. [...] Nie zdołano zatrzymać czasu, chociaż cała konstrukcja państwa i obyczajów [...] była próbą ich zatrzymania. [...] Dzieliła Równych od helotów – wyjętych spod prawa – socjalna przepaść. [...] Władza w tym najbardziej oligarchicznym państwie greckim pozostawała w ręku garstki obywateli. [...] Wojaczka stanowiła jedyne godne zajęcie Równych.

Z. Herbert, *Labirynt nad morzem*, Warszawa 2000, s. 57–58.

Materiały do zadania 2. na następnej stronie.

Źródło 2. Mapa. Grecja starożytna

Na podstawie: *Atlas historyczny*, Wrocław-Warszawa 1999 [płyta CD].

Polecenia do zadania 2.

2.1. Dokończ zdanie.

Grecka polis, do której odniósł się Zbigniew Herbert, była położona na terytorium oznaczonym na mapie literą

2.2. Wyjaśnij, kim byli *Równi*, o których pisze autor tekstu.

.....

.....

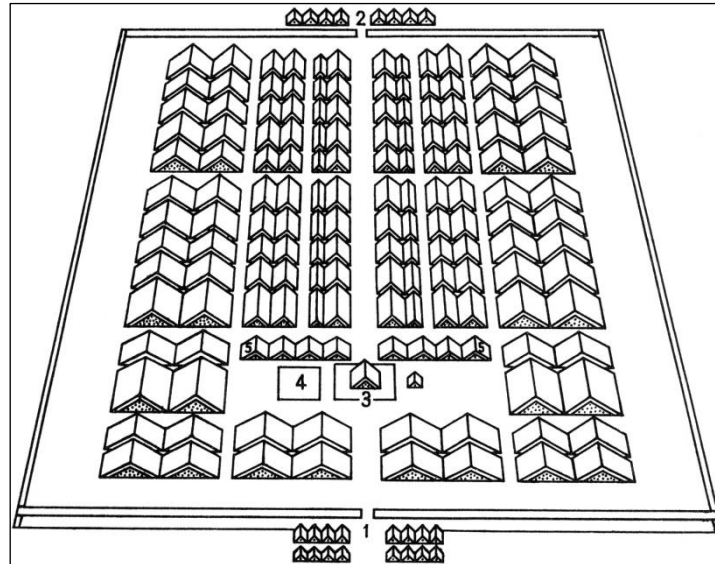
.....

.....

Zadanie 3. (1 pkt)

Materiały do zadania 3.

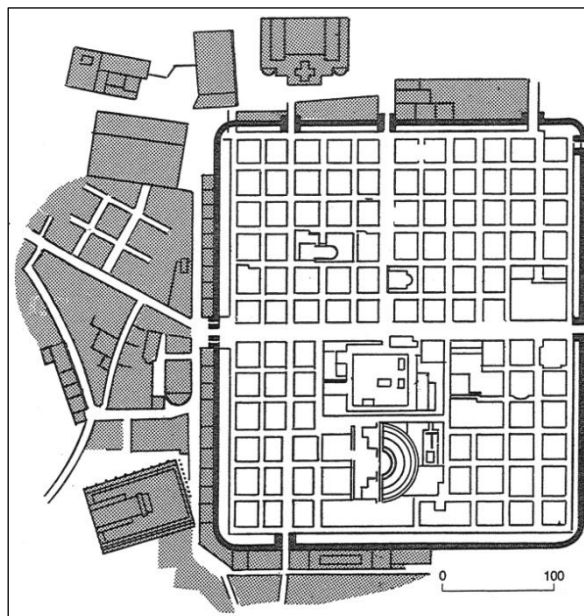
Źródło 1. Plan rzymskiego obozu wojskowego

Legenda: 1 i 2 – bramy, obok których stoją namioty straży; 3 – kwatera wodza; 4 – główny plac obozu; 5 – namioty trybunów.

Na podstawie: J. Dowiat, *Historia dla klasy I liceum ogólnokształcącego*, Warszawa 1981, s. 130.

Źródło 2. Plan starożytnego miasta Timgad w północnej Afryce

Na podstawie: W. Koch, *Style w architekturze. Arcydzieła budownictwa europejskiego od antyku po czasy współczesne*, Warszawa 2005, s. 393.

Polecenie do zadania 3. na następnej stronie.

Polecenie do zadania 3.

Wyjaśnij, o czym świadczy podobieństwo zaprezentowanych obiektów.

.....
.....

Zadanie 4. (2 pkt)

Materiał do zadania 4.

Ilustracja. Fragment płaskorzeźby

Kultura Polski średniowiecznej X–XIII w., red. J. Dowiat, Warszawa 1985, s. 147.

Polecenia do zadania 4.

4.1. Dokończ zdanie.

Widoczny na ilustracji fragment płaskorzeźby jest reprezentatywny dla stylu

.....

4.2. Podaj nazwę ceremonii, która została przedstawiona na zaprezentowanym fragmencie płaskorzeźby. Uzasadnij odpowiedź, odwołując się do treści ilustracji.

Nazwa:

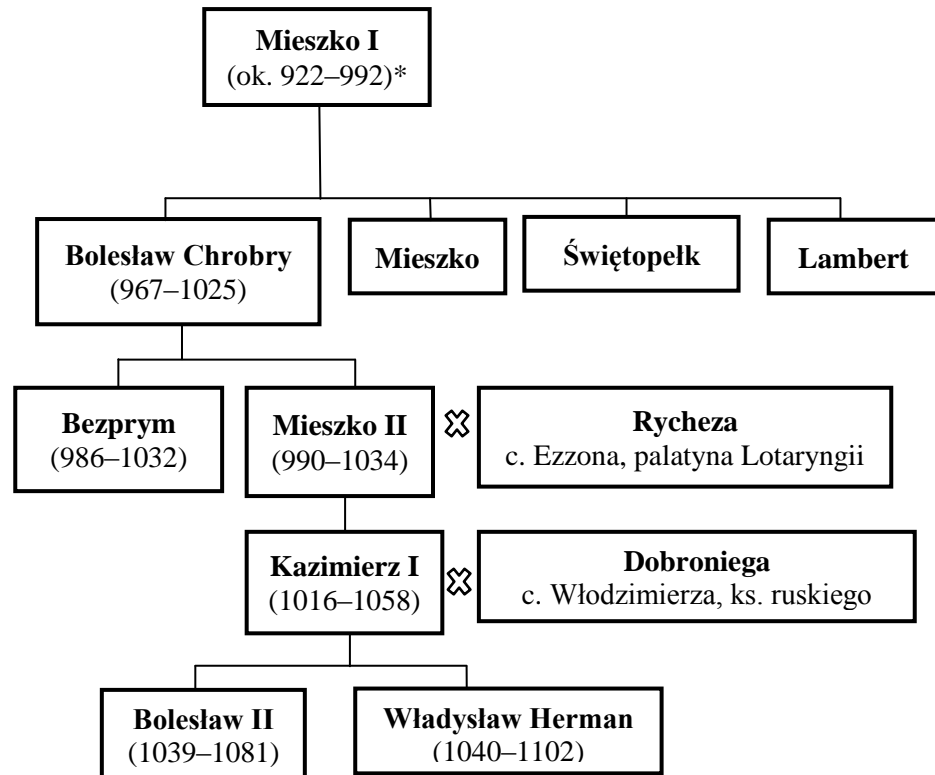
Uzasadnienie:

.....
.....

Zadanie 5. (3 pkt)

Materiały do zadania 5.

Źródło 1. Tablica genealogiczna Piastów [fragment]

* W nawiasach podane zostały daty życia.

⚭ oznacza małżeństwo

Na podstawie: O. Balzer, *Genealogia Piastów*, Kraków 2005, s. 46, Tablica II i nast.

Źródło 2. Gall Anonim, *Kronika polska* [fragment]

Kazimierz więc, przez krótki czas zabawiwszy u Niemców i zdobywszy tam wielką sławę i rozgłos rycerski, postanowił powrócić do Polski i poufnie oznajmił to matce. A gdy matka go przekonywała, by nie wracał do ludu wiarołomnego i jeszcze niezupełnie utwierdzonego w chrześcijaństwie, lecz spokojnie zadowolili się posiadaniem matczynego dziedzictwa – i sam cesarz prosił, by pozostał z nim, chcąc mu nadać nie byle jakie księstwo, odrzekł sentencjonalnie, jako człowiek wykształcony: „Żadnego dziedzictwa po wujach lub matce nie posiada się tak słusznie i zaszczytnie, jak [dziedzictwo] po ojcu”. I zabrawszy ze sobą 500 rycerzy, wkroczył w granice Polski [...].

Gall Anonim, *Kronika polska*, Wrocław 1982, s. 42.

Polecenia do zadania 5. na następnej stronie.

Polecenia do zadania 5.

5.1. Rozstrzygnij, czy podane zdania (1–3) są prawdziwe, czy fałszywe. We właściwe miejsce w tabeli wpisz znak X.

		Prawda	Falsz
1.	<i>Słuszne i zaszczytne dziedzictwo</i> , o którym mówi Kazimierz, to dziedzictwo po Mieszku II.		
2.	Bezprym wspierał Kazimierza I w odbudowie państwa piastowskiego po jego powrocie do kraju.		
3.	Brat Władysława Hermana był koronowanym władcą Polski.		

5.2. Podaj wydarzenia z historii Polski mające wpływ na opinię matki Kazimierza na temat *ludu*, do którego chciał wrócić jej syn.

.....

.....

5.3. Podkreśl poprawne zakończenie zdania.

Jedną z przyczyn udzielenia przez cesarza poparcia Kazimierzowi było to, że

- A. dziad Kazimierza był sojusznikiem cesarza Ottona I.
- B. Kazimierz poślubił córkę księcia czeskiego, lennika Niemiec.
- C. matka Kazimierza wywodziła się z kręgu elity cesarstwa.
- D. starszy syn Kazimierza wsparł cesarza Henryka IV.

Zadanie 6. (2 pkt)**Materiały do zadania 6.****Źródło 1. Lokacje miast na obszarze Polski¹ według rodzaju własności w XIII–XV w.**

Rodzaj własności	wiek XIII		wiek XIV		wiek XV	
	w liczbach bezwzględnych	w odsetkach	w liczbach bezwzględnych	w odsetkach	w liczbach bezwzględnych	w odsetkach
monarsza	160	69,6	145	54,7	58	28,9
duchowna	55	23,9	47	17,7	22	10,9
rycerska	15	6,5	73	27,6	121	60,2

Na podstawie: *Zarys historii Polski w liczbach. Społeczeństwo, gospodarka*, red. J. Łukasiewicz, Warszawa 2012, s. 103.

¹ Bez Rusi Czerwonej i Podola.

Źródło 2. Fragment opracowania historycznego

Przede wszystkim należy pamiętać, że akt lokacji miasta nie jest zjawiskiem identycznym w XIII i XV w. We wcześniejszych okresach było to eksperymentowanie, szukanie sposobu ulepszenia gospodarki [...]. Ten stan rzeczy zmieniał się stopniowo wraz z pojawieniem się innych motywów i bodźców. W grę wchodziły coraz bardziej potrzeby polityczne, militarne, związane z tworzeniem siły społecznej popierającej króla i prestiżowe. Każdy możnowładca – świecki czy duchowny – chciał mieć własne miasto, ono podnosiło jego prestiż, wartość włości, stawiało na wyższym miejscu w hierarchii społecznej. Niekiedy zatem akty lokacji stanowiły program nie tylko – choć najczęściej – gospodarczy, ale również polityczny i propagandowy.

M. Bogucka, H. Samsonowicz, *Dzieje miast i mieszczaństwa w Polsce przedrozbiorowej*, Wrocław 1986, s. 81–82.

Polecenia do zadania 6. na następnej stronie.

Polecenia do zadania 6.

6.1. Na podstawie danych ze źródła 1. sformułuj wniosek dotyczący zmian w strukturze własności miast w okresie od XIII do XV wieku.

.....
.....
.....

6.2. Rozstrzygnij, czy w źródle 2. można odnaleźć wyjaśnienie przyczyny zjawiska zaobserwowanego w źródle 1. Odpowiedź uzasadnij.

Stanowisko:

Uzasadnienie:

.....
.....
.....

Zadanie 7. (1 pkt)

Materiały do zadania 7.

Źródło 1. Fragment opracowania historycznego

Tak doszło tedy do rzezi w dzień św. Bartłomieja, zwany niekiedy nocą, mylnie, jako że trwała od 6 rano do 6 wieczorem 24 sierpnia 1572 r. Padły tysiące hugenotów [...], obecna w stolicy szlachta hugenocka zginęła pod nożami morderców [...]. Henryk Burbon i kuzyn jego, młody Condé, uratowali życie, przechodząc na katolicyzm.

S. Grzybowski, *Narodziny świata nowożytnego 1453–1605. Wielka historia świata*, t. 6, Warszawa 2005, s. 592.

Źródło 2. Fragment opracowania historycznego

Jedynym rozwiązaniem dla antyhabsburskiego stronnictwa było poparcie kandydatury królewicza francuskiego Henryka księcia Andegawenii. Rozważano taką możliwość od dawna, Zygmunt August sam wymieniał przed laty, obok Habsburga, Piasta legnickiego i Szweda, królewicza francuskiego jako jednego z czterech ewentualnych następców.

S. Grzybowski, *Dzieje Polski i Litwy (1506–1648). Wielka historia Polski*, t. 4, Kraków 2000, s. 163.

Źródło 3. Akt z roku 1573 [fragment]

My, Rady Koronne, duchowne i świeckie, i rycerstwo wszystko, i stany insze jednej a nierozdzielnej Rzeczypospolitej [...].

Oznajmujemy wszystkim [...], iż pod tym niebezpiecznym czasem, bez króla pana zwierzchniego mieszkając, staraliśmy się o to wszyscy pilnie na zjeździe warszawskim, jako byśmy przykładem przodków swych sami między sobą pokój, sprawiedliwość, porządek i obronę Rzeczypospolitej zatrzymać i zachować mogli. [...] A inaczej na żadnego pana nie pozwalając, jedno z takową [...] umową: iż nam pierwiej prawa wszystkie, przywileje i wolności nasze, które są i które mu podamy wprost [po obraniu], przysiąc ma.

A mianowicie to przysiąc: pokój pospolity między rozerwanymi i różnymi ludźmi w wierze i w nabożeństwie zachowywać [...].

Wiek XVI–XVIII w źródłach. Wybór tekstów źródłowych z propozycjami metodycznymi dla nauczycieli historii, studentów i uczniów, oprac. M. Sobańska-Bondaruk, S. B. Lenard, Warszawa 1998, s. 146.

Polecenie do zadania 7. na następnej stronie.

Polecenie do zadania 7.

Rozstrzygnij, czy fakty opisane w źródłach 1. i 2. mogły mieć wpływ na uchwalenie dokumentu zacytowanego w źródle 3. Odpowiedź uzasadnij, odwołując się do obu (1. i 2.) źródeł.

Stanowisko:

Uzasadnienie:

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Zadanie 8. (2 pkt)

Materiały do zadania 8.

Źródło 1. Portret szlachcica

<http://www.wilanow-palac.pl>

Źródło 2. Fragment opracowania historycznego

Wspólne dla szlachty i magnaterii było przeświadczenie [...] o dziejowej misji Polski w obronie cywilizacji zachodniej przed naporem „Wschodu” (Turków, Moskwy) oraz przekonanie o szczególnej roli własnej klasy. Zamykanie się w ramach własnego stanu i własnego narodu miało swą drugą stronę, mianowicie niechęć do obcych i ich wpływów, przeradzającą się często [...] w bardzo ostrą formę tej niechęci – ksenofobię.

J. Topolski, *Polska w czasach nowożytnych (1501–1795)*, Poznań 1994, s. 536.

Polecenie do zadania 8.

Podaj nazwę formacji kulturowej, której dotyczą źródła. Uzasadnij odpowiedź, odwołując się do ilustracji i tekstu.

Nazwa:

Uzasadnienie:

.....
.....
.....

Zadanie 9. (3 pkt)

Materiał do zadania 9.

List Katarzyny II do księcia Grigorija Potiomkina z Carskiego Siola, 29 VII 1791 r. [fragment]

Przemiana rządu w Polsce, jeżeli tylko nabierze stałej siły i działalności, nie może być korzystną dla jej sąsiadów; to rzecz niewątpliwa [...].

Lecz skoro niechętni tej reformie, generał-artylarii Potocki i hetman polny Rzewuski, nie tając swego sposobu myślenia, chcą i sądzą koniecznym rozpocząć swe działania niezwłocznie, ażeby nie dać ustalić się zmianom w ich ojczyźnie dokonanych, to w takim stanie rzeczy niepodobna i nam opóźnić pomocy naszej. Potrzeba jednak, aby oni sami dali temu początek zebraniem przychylnego i poważnego stronnictwa [...].

Roztropność nakazuje nam wielką oględność na dwór berliński, aby o ile można starać się powstrzymać go od wystąpienia przeciwko nam, dopóty przynajmniej, dopóki stronnictwo nasze w Polsce nie wzmocni się w ludzi i w środki.

Trudno obrachować, jaki będzie wypadek dzisiejszych naszych zabiegów; lecz jeżeli z pomocą Wszechmocnego, na naszą stronę rezultat wypadnie, to dwojakiego rodzaju korzyści mogą dla nas wypaść: albo obalając teraźniejszą formę rządu i przywracając dawną polską wolność, zapewnimy tym samym na dalsze czasy państwu naszemu spokój zupełny; albo, gdyby król pruski okazał nieprzełamaną chciwość, zmuszeni będziemy [...] zezwolić na nowy podział Polski [...].

*Historia Polski 1764–1795. Wybór tekstów, oprac. J. Michalski,
Warszawa 1954, s. 156–158.*

Polecenia do zadania 9.

9.1. Wyjaśnij, co Katarzyna II nazywa reformą, której niechętni byli generał-artylarii i hetman polny.

.....

9.2. Wyjaśnij, o jakich niezwłocznych działaniach wspomina w tekście Katarzyna II.

.....

.....

9.3. Wyjaśnij, czy Katarzyna II uzyskała dwojakiego rodzaju korzyści, o których wspomina w tekście?

.....

.....

.....

.....

Zadanie 10. (2 pkt)

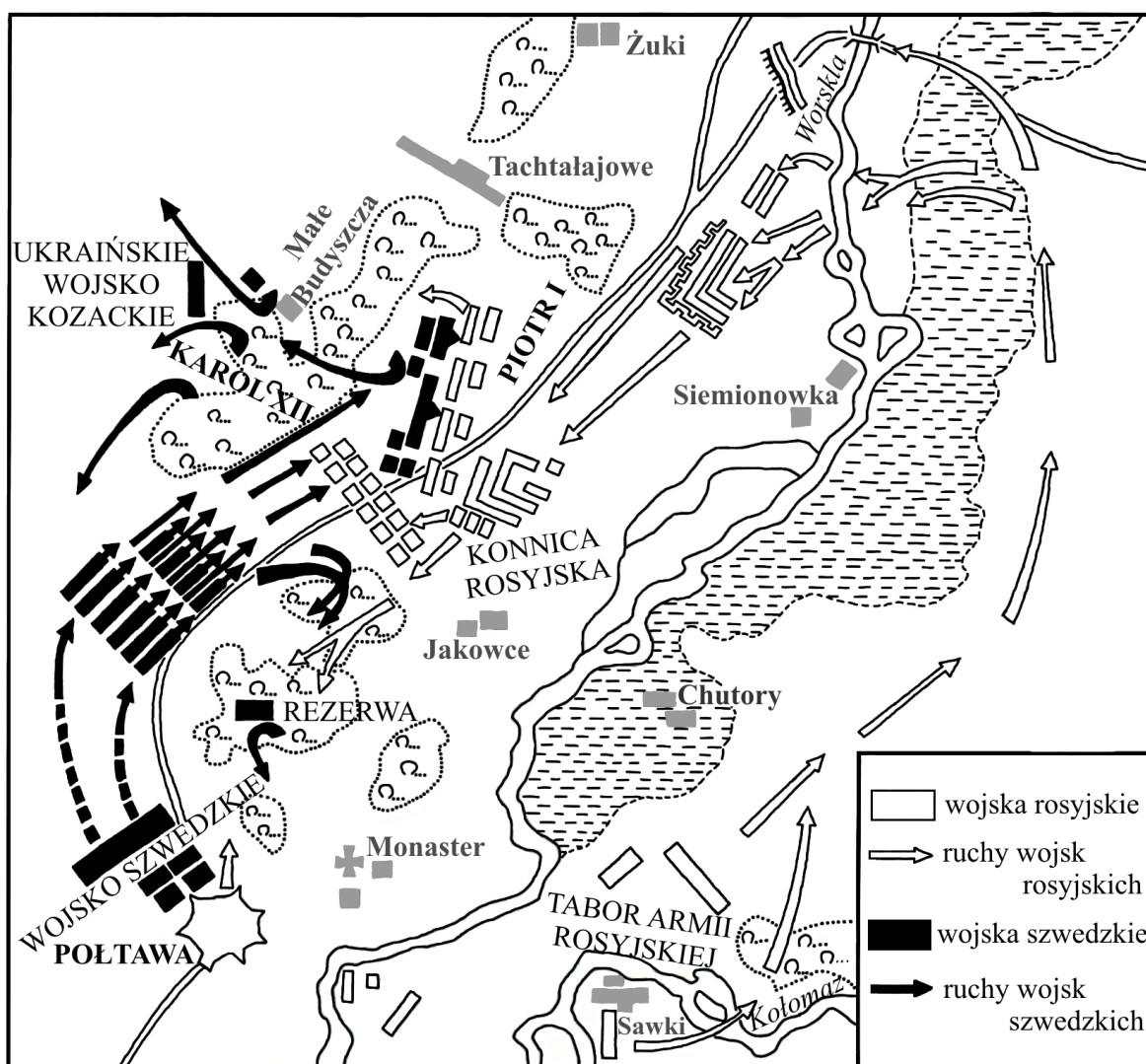
Materiały do zadania 10.

Źródło 1. Fragment opracowania historycznego

Rosyjską wiktoryę [...] świętowano z zapalem, radością i ulgą. Na publicznych pokazach lud oglądał klasyczne wizerunki cara jako Herkulesa, łuki triumfalne i nawiązania do historii antycznego Rzymu, sztuczne ognie i parady. W kraju i za granicą publikowano ryciny, mapy i opisy bitwy, rozgłaszając nowiny tym, którzy nie mogli wziąć w niej udziału. Bitwa zamknęła starą epokę i otworzyła nową, wywołując z rozmysłem wrażenie, że jest to era europejska.

Na podstawie: C. B. Stevens, [...], Warszawa 2010, s. 299.

Źródło 2. Plan bitwy

Na podstawie: W. A. Serczyk, *Historia Ukrainy*, Wrocław 1990, s. 177.

Polecenia do zadania 10. na następnej stronie.

Polecenia do zadania 10.

10.1. Podkreśl poprawne zakończenie zdania.

Informacje zawarte w źródłach 1. i 2. dotyczą bitwy stoczonej podczas

- A. wojny o sukcesję polską.
- B. wojny trzydziestoletniej.
- C. wielkiej wojny północnej.
- D. wojny siedmioletniej.

10.2. Rozstrzygnij, czy wspomniana w źródle 1. *wiktoria* wpłynęła na zmianę pozycji międzynarodowej państwa, które ją świętowało. Odpowiedź uzasadnij.

Stanowisko:

Uzasadnienie:

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 11. (1 pkt)

Materiał do zadania 11.

Protokół Komisji¹ od Jego Królewskiej Mości [Stanisława Augusta Poniatowskiego] i Rzeczypospolitej do rozrządzenia wszelkimi dobrami *post suppressum Institutim Societas Iesu* [po zlikwidowanym Towarzystwie Jezusowym]

Działo się w Warszawie w klasztorze księży bernardynów [...] roku pańskiego 1774 [...]. Sesja 1 [...]. Na tej sesji [...] my komisarze umówiliśmy: 1) żeby rekwirować Komisję Edukacyjną o komunikowanie [*domagać się od Komisji Edukacji Narodowej przekazywania informacji o*] lustracji² tych, które już ma, i o uwiadomienie o tych, których jeszcze nie ma; 2) żeby podać do gazet wiadomość o zaczynać się mającej Komisji Rozdawniczej [...] i donieść [...], jakie są requisita [*wymagania*] przez Rzeczpospolitą przepisane dla tych, którzy concurrunt [*konkurują*] do nabycia dóbr po zgaszonym zakonie jezuitskim [...].

Protokoły posiedzeń Komisji Rozdawniczej Koronnej 1774–1776,
wydał T. Wierzbowski, Warszawa 1912, s. 5–6.

¹ Komisji Rozdawniczej.

² Lustracja – spis dóbr.

Polecenie do zadania 11.

Rozstrzygnij, czy podane zdania (1–3) są prawdziwe, czy fałszywe. We właściwe miejsce w tabeli wpisz znak X.

		Prawda	Falsz
1.	Posiedzenie Komisji Rozdawniczej dotyczyło podziału dóbr po zlikwidowanym zakonie jezuitów.		
2.	Do udziału w licytacji dóbr po zlikwidowanym Towarzystwie Jezusowym dopuszczone były tylko instytucje kościelne.		
3.	Komisja Edukacji Narodowej wraz z dobrami przejęła również zadania Towarzystwa Jezusowego.		

Zadanie 12. (2 pkt)

Materiały do zadania 12.

Źródło 1. Fragment petycji niemieckich kupców i przemysłowców z 1819 r.

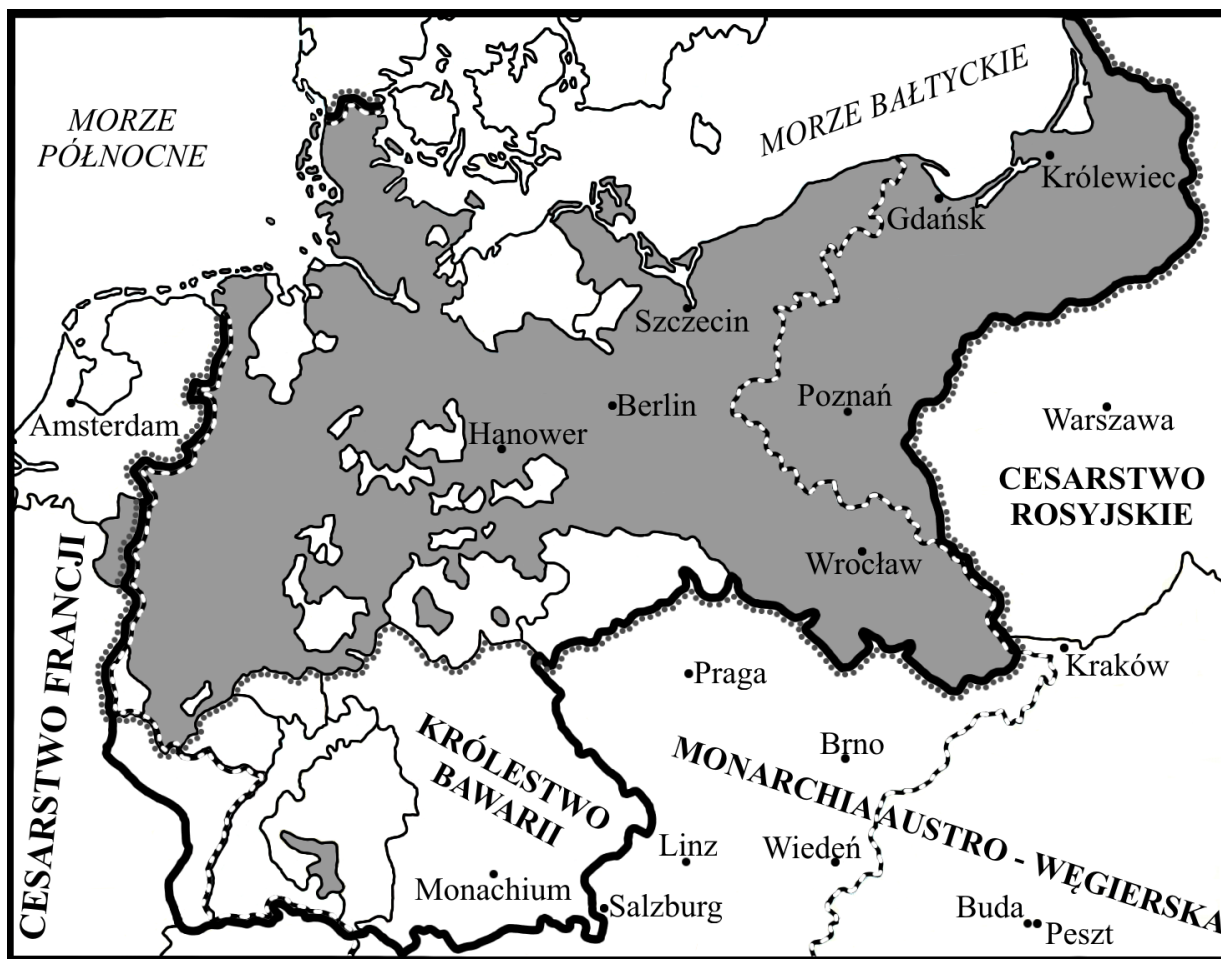
Dostojny Sejmie Związkowy.

My, niżej podpisani, zgromadzeni na Targach we Frankfurcie, niemieccy kupcy i fabrykanci, zbliżamy się, przygnębieni smutnym stanem ojczyzestego handlu i przemysłu, do Najwyższego Przedstawicielstwa niemieckiego narodu, aby ujawnić przyczyny naszej niedoli i błagać o pomoc. [...] 38 pasów celnych i mytnych paraliżuje w Niemczech ruch wewnętrzny i wywołuje mniej więcej takie działanie, jak gdyby przewiązano każdy organ ciała ludzkiego, aby krew nie mogła przezeń płynąć do innego.

Teksty źródłowe do nauki historii w szkole, nr 36, Warszawa 1960, s. 3–4.

Materiały do zadania 12. na następnej stronie.

Źródło 2. Mapa. Niemcy w II połowie XIX w.

- terytorium Królestwa Pruskiego w 1866 r.
- granica Cesarstwa Niemieckiego od 1871 r.
- granica Niemieckiego Związku Celnego w 1854 r.
- granica Związku Północnoniemieckiego w 1866 r.

Na podstawie: M. Żywczyński, *Historia powszechna 1789–1870*, Warszawa 1990, s. 547.

Polecenie do zadania 12.

Rozstrzygnij, czy po powstaniu cesarstwa, którego granice zaznaczono na mapie, problem przedstawiony w petycji niemieckich kupców i przemysłowców był nadal nierozstrzygnięty. Odpowiedź uzasadnij.

Stanowisko:

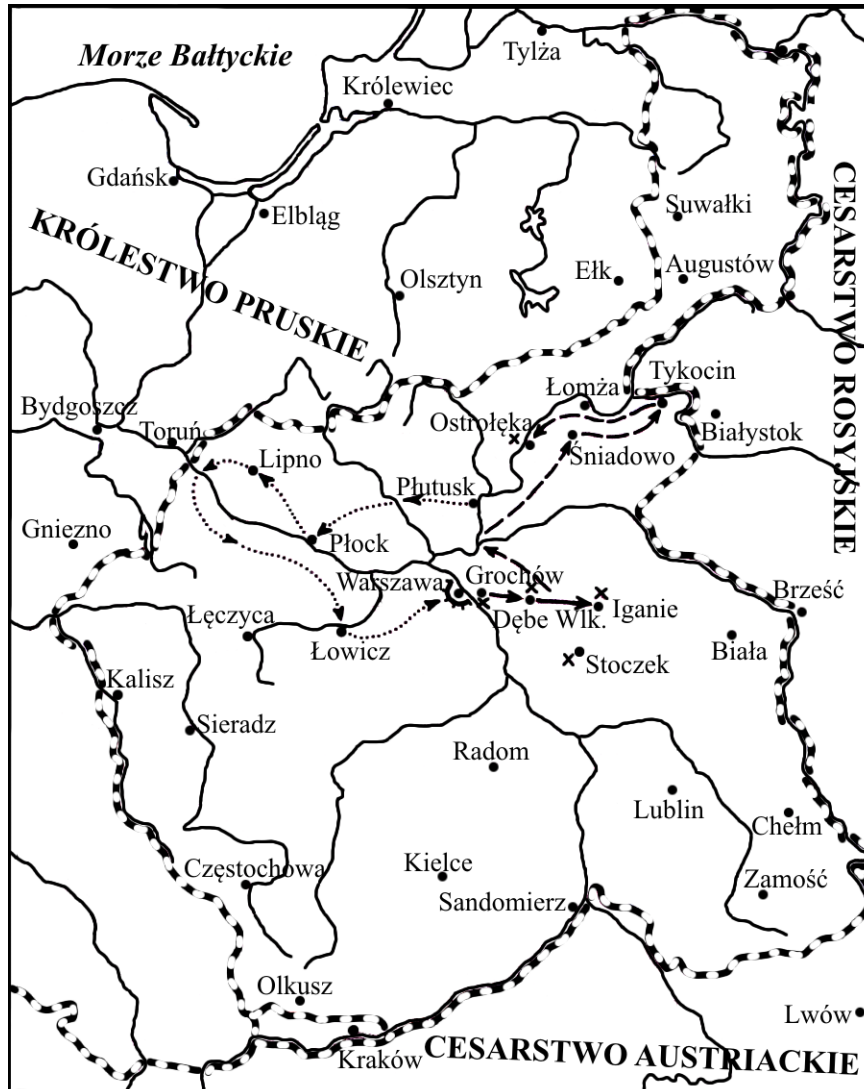
Uzasadnienie:

.....
.....
.....

Zadanie 13. (1 pkt)

Materiały do zadania 13.

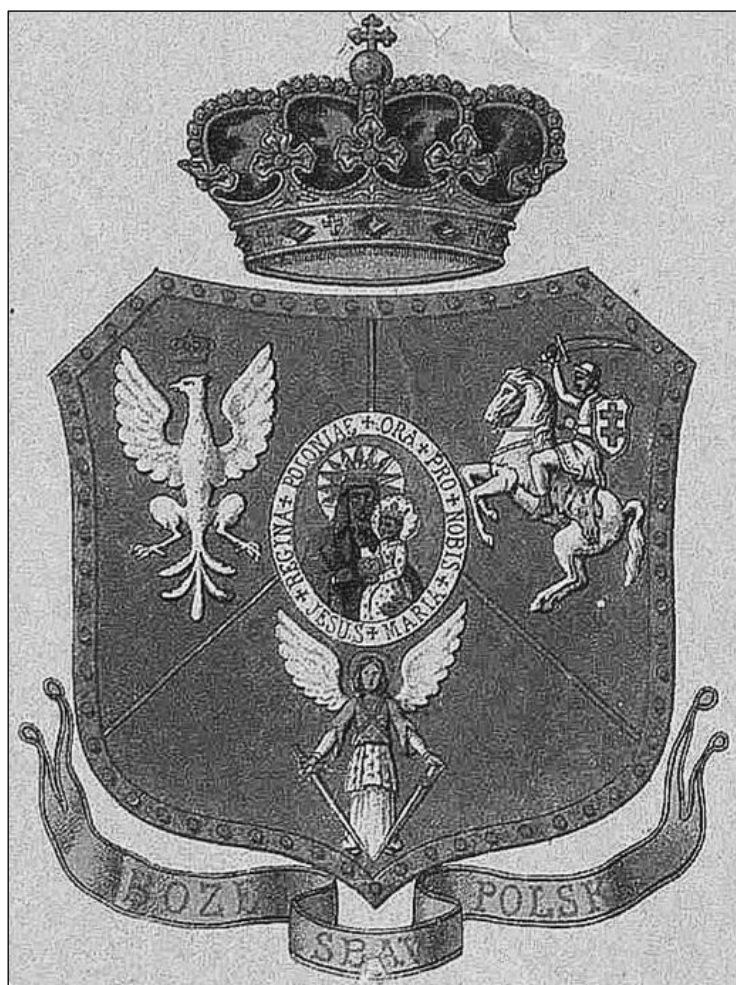
Źródło 1. Mapa. Powstanie narodowe

Na podstawie: T. Lępkowski, T. Nałęcz, J. Tazbir, H. Samsonowicz, *Polska. Losy państwa i narodu do 1939 roku*, Warszawa 2007, s. 307.

Materiały do zadania 13. na następnej stronie.

Źródło 2. Ryngraf z wizerunkiem Matki Boskiej Częstochowskiej

<http://www.bn.org.pl>

Polecenie do zadania 13.

Rozstrzygnij, czy oba źródła odnoszą się do tego samego powstania narodowego. Odpowiedź uzasadnij.

Rozstrzygnięcie:

Uzasadnienie:

.....
.....
.....
.....
.....

Zadanie 14. (1 pkt)

Materiał do zadania 14.

Fragment opracowania historycznego

Powierzenie przeprowadzenia reformy Nikołajowi Milutinowi¹, niegdyś liberałowi, było zapowiedzią decyzji korzystnych dla chłopów. Ukazy uwłaszczeniowe ogłoszono 2 III 1864 r. [...] Ukazy obiecywały chłopom ziemię przez nich użytkowaną na własność, likwidowały wszelkie powinności, zasadniczo utrzymywały w mocy serwituty, powoływały do życia chłopski samorząd, obiecywały ziemię bezrolnym.

A. Chwalba, *Historia Polski 1795–1918*, Kraków 2001, s. 340.

¹ Nikołaj Milutin – polityk rosyjski, w latach 1864–1866 sekretarz stanu do spraw Królestwa Polskiego.

Polecenie do zadania 14.

Wyjaśnij, dlaczego władze rosyjskie zdecydowały się na wprowadzenie wspomnianej w tekście reformy właśnie w roku 1864.

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 15. (1 pkt)

Materiały do zadania 15.

Źródło 1. Wojciech Kossak, *Rugi pruskie*

<http://galeria.klp.pl>

Źródło 2. Fragment artykułu z miesięcznika „Die Ostmark”¹

Celem założonego [...] Związku jest: wzmocnienie i skupienie niemczyzny na kresach wschodnich Rzeszy, osiedlonych polską ludnością, przez podniesienie i utrwalenie poczucia niemieckonarodowego, jak również przez wzmożenie i gospodarcze wzmocnienie niemieckiej ludności.

Wiek XIX w źródłach. Wybór tekstów źródłowych z propozycjami metodycznymi dla nauczycieli historii, studentów i uczniów, oprac. M. Sobańska-Bondaruk, S. B. Lenard, Warszawa 1998, s. 429.

¹ Czasopismo wydawane przez Hakatę.

Polecenie do zadania 15.

Podaj nazwę polityki prowadzonej przez zaborcę, której częścią były działania przedstawione w źródłach.

.....

Zadanie 16. (2 pkt)

Materiał do zadania 16.

Pierre Paul Leroy-Beaulieu, *Kolonie* [fragment artykułu z roku 1900]

Kolonie ofiarowują wolnym klasom i wyższej warstwie klasy robotniczej metropolii rynek zbytu, którego doniosłość powinna być szczególnie wzięta pod rozwagę. [...] Inżynierowie, architekci, lekarze, urzędnicy z pewnymi zdolnościami, nie potrafią znaleźć [w metropolii] zatrudnienia popłatnego w stosunku do ich umiejętności i talentów. Te kadry zawsze wzbogacające życie kolonialne dają mu do dyspozycji niezmiernie źródła. W kolonii [...], takiej jak Indie lub Jawa, pełnią oni funkcje publiczne: są sędziami, administratorami, prawnikami, profesorami [...]. Otóż to właśnie, poza handlem i przemysłem we właściwym tego słowa znaczeniu, robią fortunę w Indiach, lub przynajmniej uzyskują tam dostatek, których metropolia lub kraje obce nie potrafiły im zapewnić.

Teksty źródłowe do nauki historii w szkole, nr 40, Warszawa 1960, s. 61–62.

Polecenie do zadania 16.

16.1. Wyjaśnij, dlaczego – zdaniem autora tekstu – na przełomie XIX i XX w. politycy europejscy wspierali politykę kolonialną.

.....

.....

.....

.....

16.2. Wyjaśnij, w jakim znaczeniu został użyty w tekście termin *metropolia*.

.....

.....

Zadanie 17. (2 pkt)

Materiały do zadania 17.

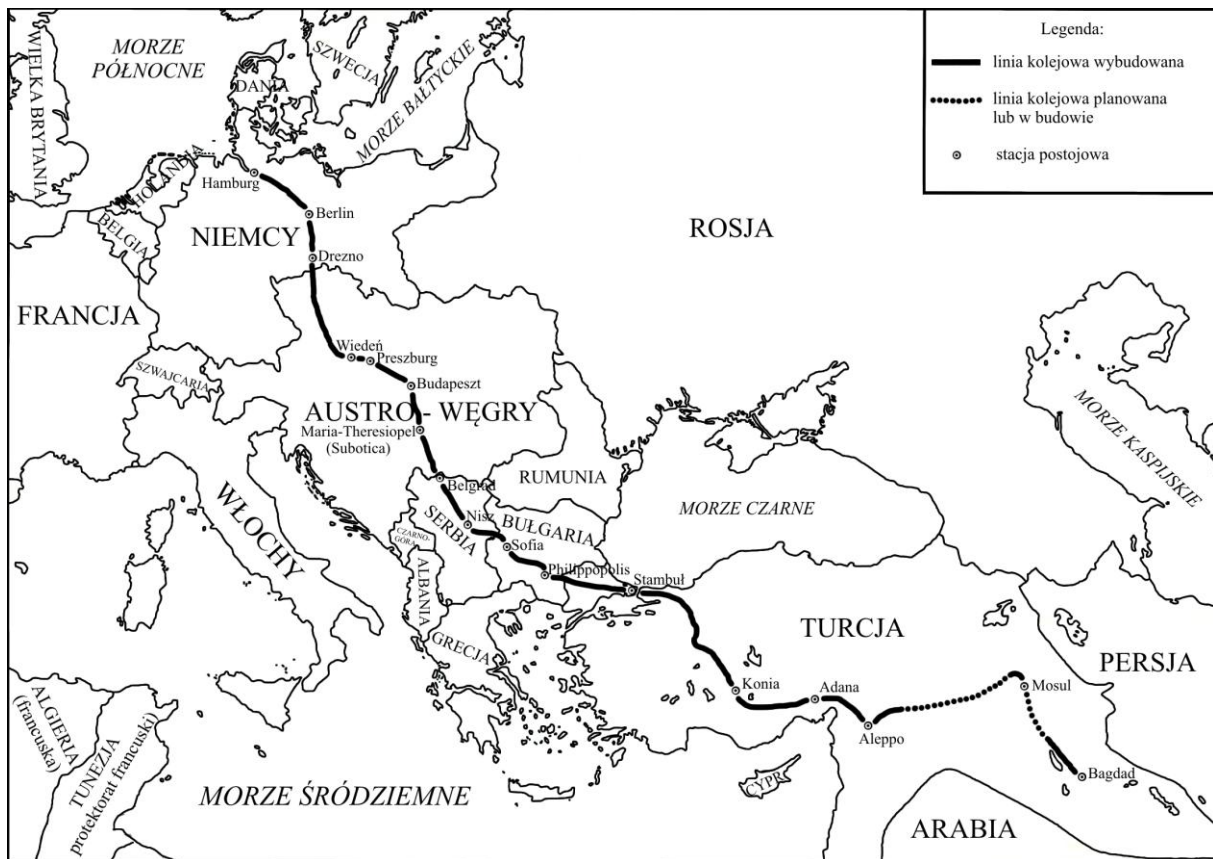
Źródło 1. Pismo kanclerza Bernarda von Bülowa do marszałka dworu Ernsta von Mirbacha (1899 r.)

Przez uzyskanie koncesji na założenie kabla otrzymujemy bezpośrednie połączenie telegraficzne z Konstantynopolem. Połączenie to, jak można przewidzieć, będzie początkiem nowej linii o światowym znaczeniu. Tutaj należy także podkreślić znaczenie planu przedłużenia anatolijskiej linii kolejowej do Bagdadu, linii, która, jak można się spodziewać, stanie się podstawą dalszego gospodarczego udostępnienia Azji Mniejszej.

Teksty źródłowe do nauki historii w szkole, nr 40, Warszawa 1960, s. 15.

Materiały do zadania 17. na następnej stronie.

Źródło 2. Mapa. Kolej bagdadzka (1914 r.)

Na podstawie: <http://geopolityka.net>

Polecenia do zadania 17.

17.1. Podaj skutki dla Niemiec i dla Turcji, jakie przyniosła budowa linii kolejowej, której przebieg pokazano na mapie.

Dla Niemiec:

.....

.....

.....

Dla Turcji:

.....

.....

.....

17.2. Podaj nazwę konfliktu, który spowodował, że Niemcy nie ukończyły budowy kolei bagdadzkiej.

.....

Zadanie 18. (2 pkt)

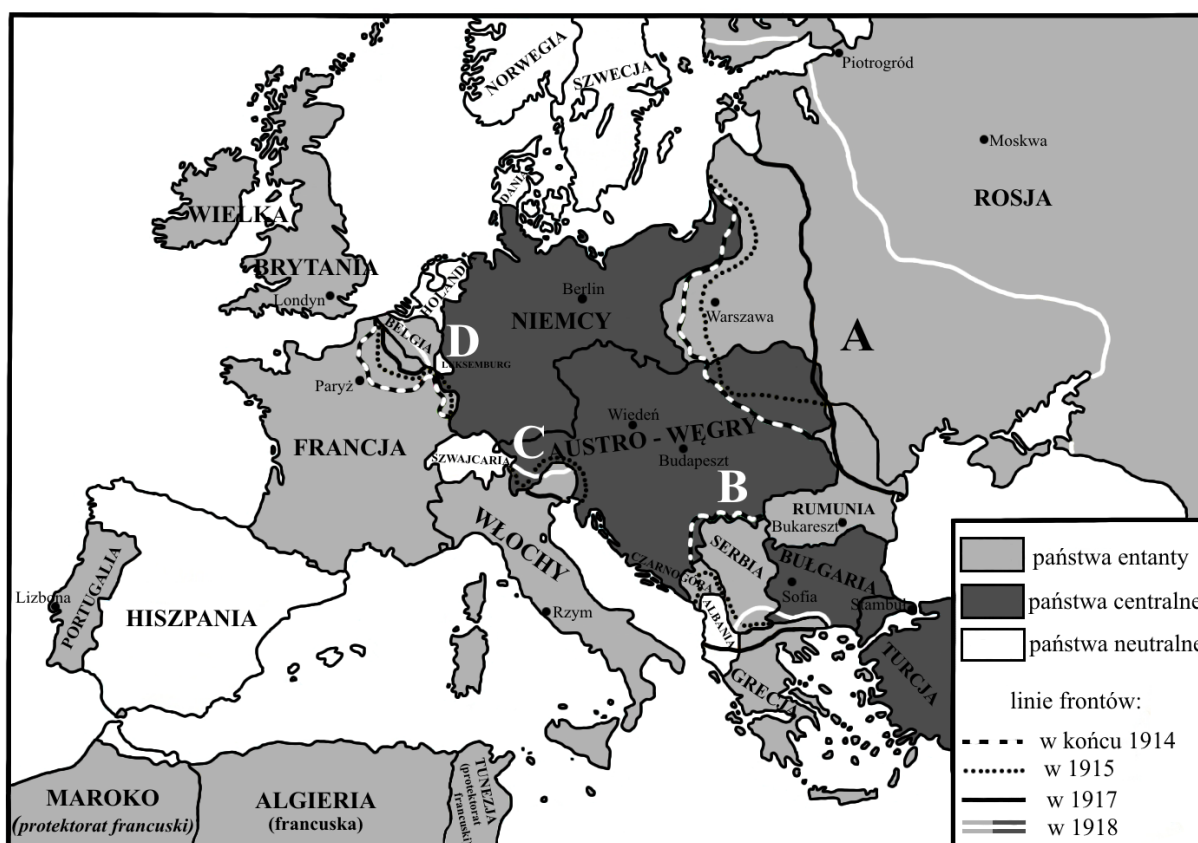
Materiały do zadania 18.

Źródło 1. Biogram Adolfa Sternschussa

Żył w latach 1873–1915. Urodził się w Dikowicach, w powiecie tarnopolskim. Kształcił się w gimnazjum w Tarnopolu, a następnie w Krakowie. Podjął studia na Wydziale Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego. W lipcu 1896 r. podjął pracę jako prawnik w Prokuratorii Skarbu we Lwowie. Pracę zawodową łączył z działalnością w Towarzystwie Historii i Zabytków Krakowa. Latem 1914 r. został zmobilizowany. Dostał zgodę swoich przełożonych na przeniesienie do I Brygady Legionów Polskich. Początkowo przydzielono go do służby w Departamencie Wojskowym Naczelnego Komitetu Narodowego. Nieoczekiwanie zrezygnował z tej pracy i poprosił o przeniesienie do służby liniowej. 1 lipca 1915 r. został przydzielony jako szeregowiec do 1. Pułku Piechoty Legionów. Zginął jako żołnierz Legionów w dniu 25 X 1915 r. w bitwie pod Kuklami, nad Styrem.

Na podstawie: R. Róg, *Adolf Sternschuss. Miłośnik sztuki, co na stos rzucił swój życia los*, „Mówią Wieki” 2013, nr 5, s. 28–30.

Źródło 2. Mapa. Fronty I wojny światowej

Na podstawie: A. Radziwiłł, W. Roszkowski, *Historia 1871 - 1939*, Warszawa 1999.

Polecenia do zadania 18. na następnej stronie.

Polecenia do zadania 18.

Podkreśl poprawne zakończenia zdań.

18.1. Adolf Sternschuss przez całe życie był poddanym

1. Aleksandra I.
2. Franciszka Józefa I.
3. Mikołaja II.
4. Wilhelma II.

18.2. Front, na którym walczył i zginął Adolf Sternschuss, oznaczony jest na mapie literą

1. A.
2. B.
3. C.
4. D.

Zadanie 19. (1 pkt)

Materiał do zadania 19.

Źródło. Ceny detaliczne wybranych artykułów przemysłowych w kilogramach żywca wieprzowego w latach 1927–1935

Wyszczególnienie	1927/28	1929/30	1931/32	1934/35
Pług 1 sztuka w kg żywca wieprzowego	20,8	21,2	47,6	61,7
Nawóz sztuczny (superfosfat) 100 kg w kg żywca wieprzowego	6,5	6,6	10,8	17,2
Obuwie 1 para w kg żywca wieprzowego	20,7	21,2	37,3	43,1

Na podstawie: *Mały Rocznik Statystyczny 1939*, Warszawa 1939, s. 257.

Polecenia do zadania 19.

Uzasadnij, że dane w tabeli ilustrują zjawisko *nożyc cen*.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 20. (1 pkt)

Materiały do zadania 20.

Źródło 1. Michaił Tuchaczewski, *Wykłady wygłoszone na kursie uzupełniającym Akademii Wojskowej Robotniczo-Chłopskiej Armii Czerwonej w Moskwie, 7–10 lutego 1923 r.* [fragment]

Położenie w Polsce przedstawiało się [...] pomyślnie dla rewolucji. Silny ruch proletariatu i nie mniej groźny ruch robotników rolnych stawiał burżuazję polską w niezmiernie trudnym położeniu. Wielu komunistów polskich sądziło, że wystarczy nam dojść do etnograficznej granicy Polski, aby rewolucja proletariacka w Polsce stała się nieunikniona i zupełnie pewna. Istotnie, po zajęciu rejonu białostockiego spotkaliśmy się z gorącym przyjęciem i poparciem ludności robotniczej. Na mityngach masowych uchwalano rezolucje o wstąpieniu do Armii Czerwonej. Włościanie początkowo traktowali nas podejrzliwie pod wpływem agitacji księży i szlachty, ale bardzo szybko oswoili się z nami i uspokoili. Parobcy rolni wyraźnie z nami sympatyzowali. Tak więc wszystko, co widzieliśmy w zajętej części Polski, bezwarunkowo sprzyjało ofensywie socjalistycznej i gotowe było ją poprzeć.

M. Tuchaczewski, *Pochód za Wisłę*, Łódź 1989, s. 179–180.

Źródło 2. Józef Piłsudski, *Rok 1920*¹ [fragment]

Pan Tuchaczewski prowadził swe armie ku Wiśle i za Wisłę w imieniu i z zadaniem niesienia siłą tego, co w rozważaniach zagadnienia nazywa rewolucją. [...] Już sam tytuł zadania wojennego ma w sobie wyraźne ślady faktu, że rewolucja wewnętrzna nie istniała, gdy ją na ostrzach bagnetów z zewnątrz przynosić trzeba było. W każdym razie faktem było niezaprzeczone, co stwierdza i pan Tuchaczewski, że sowiecka Rosja wojnę prowadziła z nami pod hasłem narzucenia nam, Polakom, ustroju jednakowego z sobą, tzn. sowieckiego, i ten cel ochrzciła nazwą rewolucji z zewnątrz.

J. Piłsudski, *Rok 1920*, Łódź 1989, s. 136, 140.

¹ Broszura wydana w 1923 r. jako odpowiedź na publicznie ogłoszone wykłady M. Tuchaczewskiego.

Polecenie do zadania 20. na następnej stronie.

Polecenie do zadania 20.

Rozstrzygnij, czy Piłsudski i Tuchaczewski tak samo oceniali sytuację w Polsce w roku 1920. Odpowiedź uzasadnij.

Stanowisko:

Uzasadnienie:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 21. (1 pkt)

Materiały do zadania 21.

Źródło 1. Fragment opracowania historycznego

Wojna doprowadziła do charakterystycznych zmian w polityce wewnętrznej i propagandzie. Już samo określenie – „Wielka Wojna Ojczyźniana” – było czymś niezwykle w państwie marksistowskim. Komunistyczne i proletariackie slogany zostały na czas wojny wyparte przez apologię wielkorosyjskiego patriotyzmu, z leksykonu *mass mediów* zniknęły słowa: „partia”, „socjalizm”, „komunizm”.

J. Smaga, *Narodziny i upadek imperium. ZSRR 1917–1991*, Kraków 1992, s. 170.

Źródło 2. Radziecki plakat propagandowy z 1933 roku

Tłumaczenie:
KAPITAN KRAJU
RAD PROWADZI
NAS OD
ZWYCIĘSTWA DO
ZWYCIĘSTWA!

Źródło: <http://eng.plakaty.ru/catalog/16/1493/#MAIN>.

Materiały do zadania 21. na następnej stronie.

Źródło 3. Plakat propagandowy z czasów II wojny światowej

Dowódca rosyjski generał
feldmarszałek
Michaił Kutuzow

BOHATERSKIM
CZYNOM
CHWAŁA,
CZEŚĆ,
PAMIĘĆ.

NIECH PRZYKŁADEM
DLA WAS W TEJ
WOJNIE BĘDZIE
BOHATERSKA
POSTAWA NASZYCH
WIELKICH PRZODKÓW!
J. STALIN

<http://cccp.narod.ru>

Polecenie do zadania 21.

Rozstrzygnij, czy plakaty ilustrują tezę postawioną przez Józefa Smagę. Odpowiedź uzasadnij, odwołując się do ich treści.

Stanowisko:

Uzasadnienie:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 22. (2 pkt)

Materiał do zadania 22.

Żądania załóg stoczni [...]

1. Żądamy ustąpienia obecnej Centralnej Rady Związków Zawodowych, która nigdy nie występowała w obronie mas pracujących. Żądamy niezależnych Związków Zawodowych podległych klasie robotniczej.
2. Żądamy obniżki cen na artykuły spożywcze do wysokości z dnia 12 XII [...].
3. Żądamy podwyżki płac o 30%. [...]
[...]
10. Żądamy ukarania winnych masakry robotników walczących o słuszną sprawę i bezwzględnego zakazu strzelania do bezbronnych mas pracujących.
11. Żądamy ukarania winnych, którzy dopuścili do obecnego kryzysu ekonomicznego kraju, niezależnie od zajmowanego stanowiska w Partii i Rządzie.
12. Żądamy cofnięcia nazwania robotników chuliganami w prasie, telewizji i radiu i ukarania tych, którzy tak nas nazwali. [...]

M. Machałek, K. Rembacka, *Szczecin. [...]. Materiały edukacyjne, Szczecin 2007, s. 32–33.*

Polecenie do zadania 22.

Podkreśl poprawne zakończenie zdania i uzasadnij odpowiedź, odwołując się do treści tekstu.

Żądania zostały sformułowane przez strajkujących w roku

- A. 1956.
- B. 1970.
- C. 1976.
- D. 1980.

Uzasadnienie:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

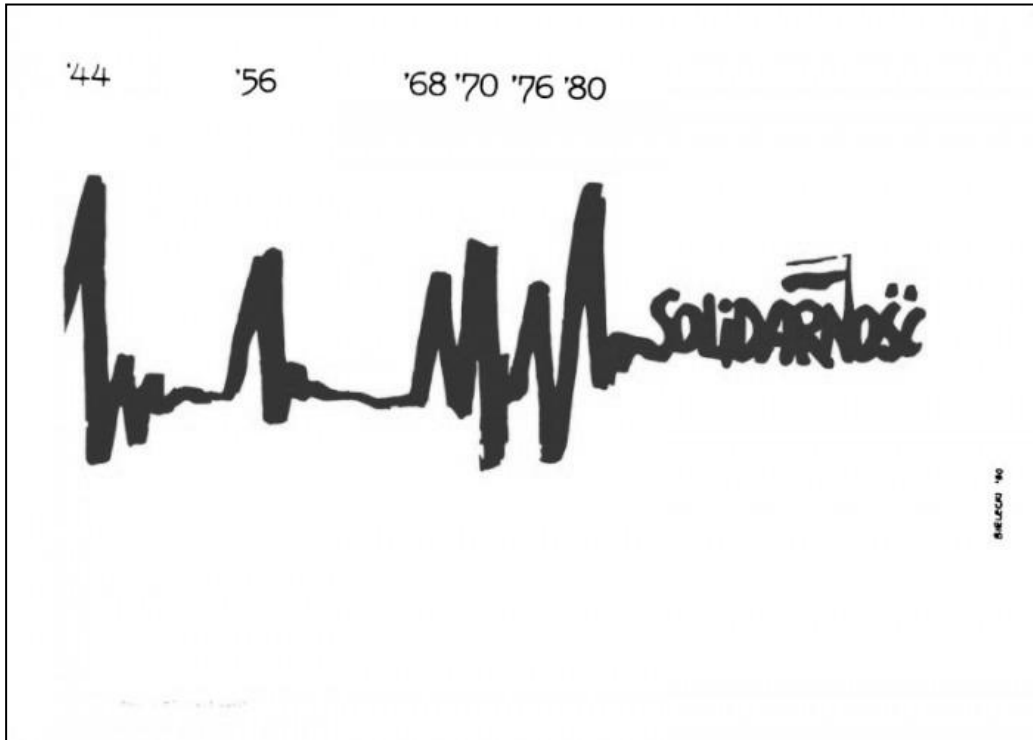
.....

.....

Zadanie 23. (2 pkt)

Material do zadania 23.

Plakat. *Kardiogram*

Z „Solidarnością” do wolności, oprac. K. Rembacka, Warszawa-Szczecin 2011, karta 10.

Polecenie do zadania 23.

Wyjaśnij treść plakatu, interpretując jego elementy graficzne.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Zadanie 24. (12 pkt)

Zadanie zawiera pięć tematów. Wybierz jeden z nich do opracowania.

1. Dlaczego chrześcijaństwo stało się religią panującą w starożytnym Rzymie? Przedstaw i uzasadnij swoje stanowisko. W pracy wykorzystaj materiały źródłowe.
2. Scharakteryzuj pozycję króla w monarchii stanowej w Polsce XIV–XV wieku.
3. Wyjaśnij rolę Polski w przeniesieniu wzorców cywilizacji zachodniej na obszary ruskie i litewskie w XVI–XVII wieku.
4. Rozważ, jakie czynniki sprzyjały rozwojowi gospodarczemu Stanów Zjednoczonych w II połowie XIX w. W pracy wykorzystaj załączone materiały.
5. Oceń znaczenie *Jesieni Ludów* dla państw Europy Środkowo-Wschodniej.

Materiały źródłowe do tematu 1.

Źródło A

Publiusz Korneliusz Tacyt¹, *Roczniki* [fragment]

Atoli ani pod wpływem zabiegów ludzkich, ani darowizn cesarza i ofiar błagalnych na rzecz bogów nie ustępowała hańbiąca pogłoska i nadal wierzono, że pożar był nakazany. Aby ją więc usunąć, podstawił Neron winowajców i dotknął najbardziej wyszukanymi káźniami tych, których nienawidzono [...]. Schwytano więc naprzód tych, którzy wiarę tę publicznie wyznawali, potem na podstawie ich zeznań, ogromne mnóstwo innych, i udowodniono im nie tyle zbrodnię podpalenia, ile nienawiść ku rodzajowi ludzkiemu. A śmierci ich przydano to urągowisko, że okryci skórami dzikich zwierząt, ginęli rozszarpywani przez psy albo przybici do krzyżów [albo przeznaczeni na pastwę płomieni i] gdy zabrakło dnia, palili się, służąc za nocne pochodnie.

Cesarstwo Rzymskie. Wybór tekstów źródłowych do ćwiczeń z historii starożytnej, oprac. L. Owczarek, Kielce 1986, s. 161.

¹ Publiusz Korneliusz Tacyt (50–120) – rzymski historyk.

Materiały źródłowe do tematu 1. na następnej stronie.

Źródło B

Edykt cesarza Konstantyna i Licyniusza [fragment]

A zatem uradziliśmy dać chrześcijanom i wszystkim innym wolność wyznawania religii, jaką kto chce, by dla nas, jako też dla wszystkich, pod naszą opieką zostających, Bóstwo istniało na stolicy niebieskiej jako cel modłów i źródło zmiłowania. Przeto zdrową radą powodowani i z najślusniejszej wychodząc zasady, uznaliśmy, iż nie należy odmawiać wolności bezwzględnie nikomu, kto by umysł swój skierował czy to ku obrządkowi chrześcijan, czy też ku takiej religii, jaką dla siebie uważa za najodpowiedniejszą; by najwyższe Bóstwo, którego religii dobrowolnie ulegamy, mogło nam we wszystkim użyzczać swej łaski i życzliwości.

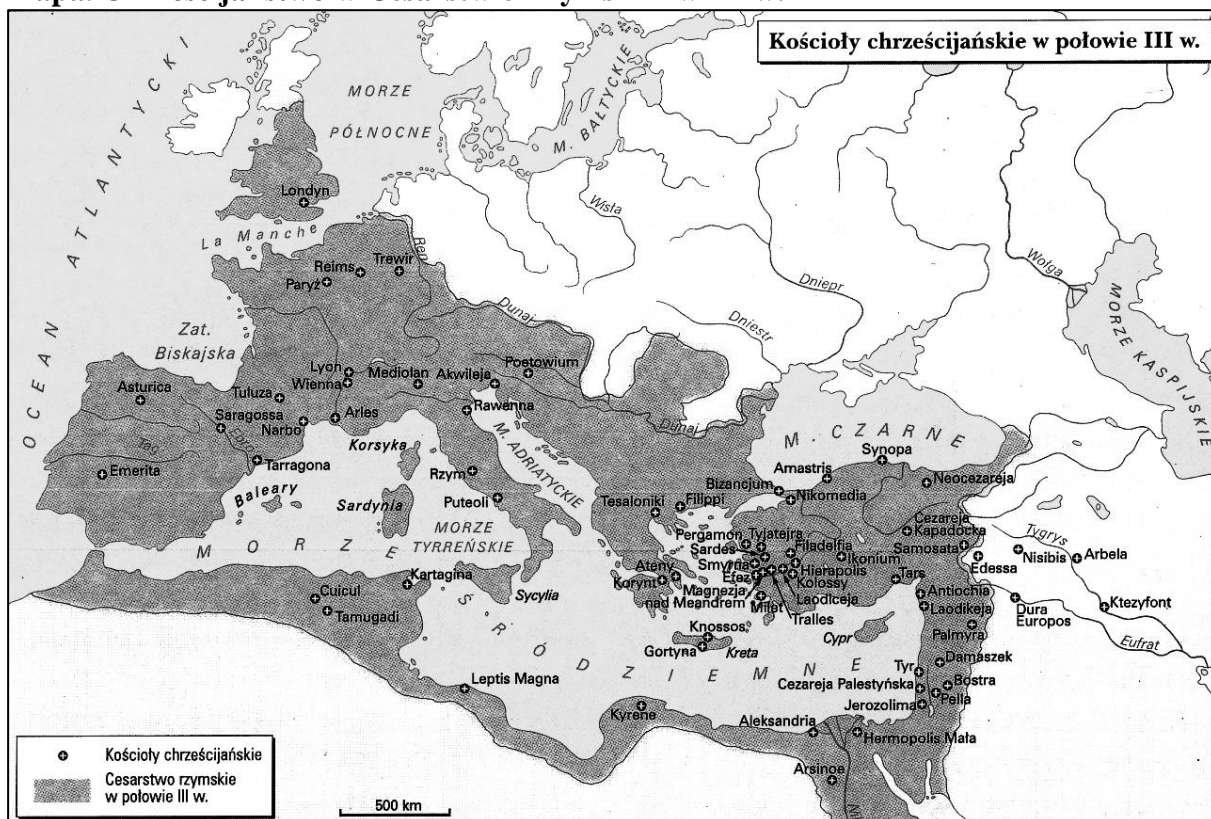
Przeto spodobało się nam uświadomić Łaskawość Twoją [...], by teraz każdy z tych, którzy tę samą wolę mają zachowywania religii chrześcijańskiej, swobodnie i po prostu, bez jakiegokolwiek niepokoju i naruszenia to samo mógł zachowywać.

Postanowiliśmy Troskliwość Twoją jak najgruntowniej o tym uwiadomić, abyś wiedział, że daliśmy także chrześcijanom wolną i bezwzględną możność wyznawania ich religii. [...] również i dla innych podobnie wolna i otwarta przyznana została możność w naszych spokojnych czasach wybrania sobie przedmiotu kultu, ponieważ pod żadnym względem nie chcemy uwłaczać ani honorowi kogokolwiek, ani religii.

A. Paner, J. Iluk, *Na tabliczce, papirusie i pergaminie. Źródła historyczne dla uczniów szkół średnich*, Koszalin 1997, s. 148–149.

Źródło C

Mapa. Chrześcijaństwo w Cesarstwie Rzymskim w III w.

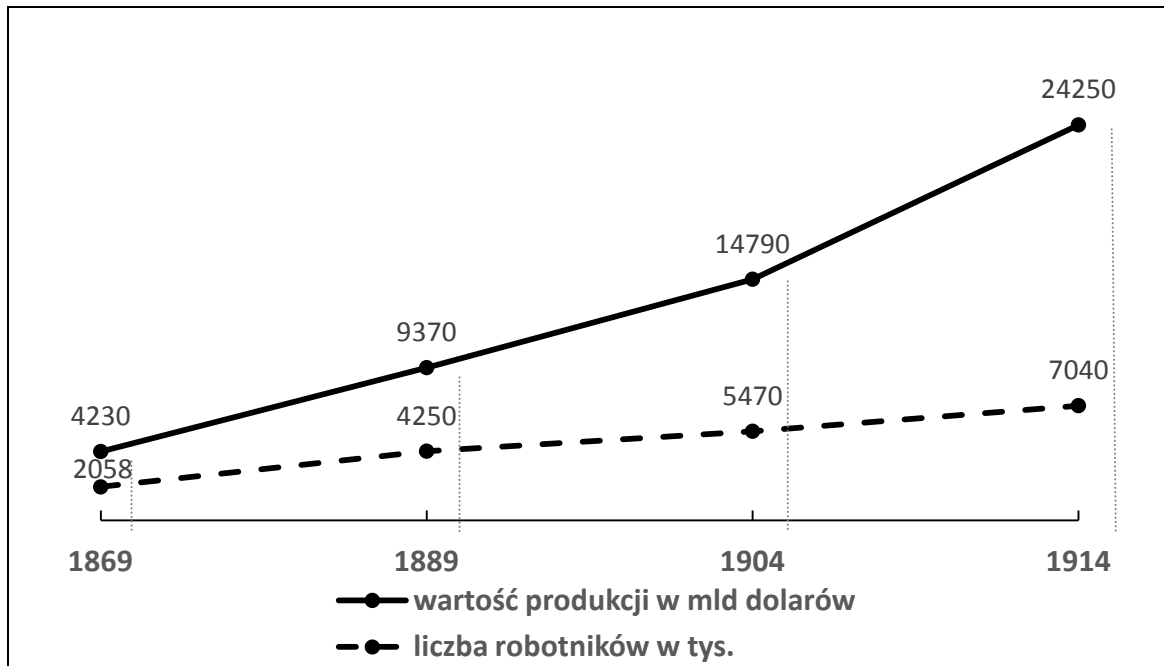

E. Wipszycka, *Cywilizacja starożytna*, Warszawa 1999, s. 97.

Materiały źródłowe do tematu 4.

Źródło A

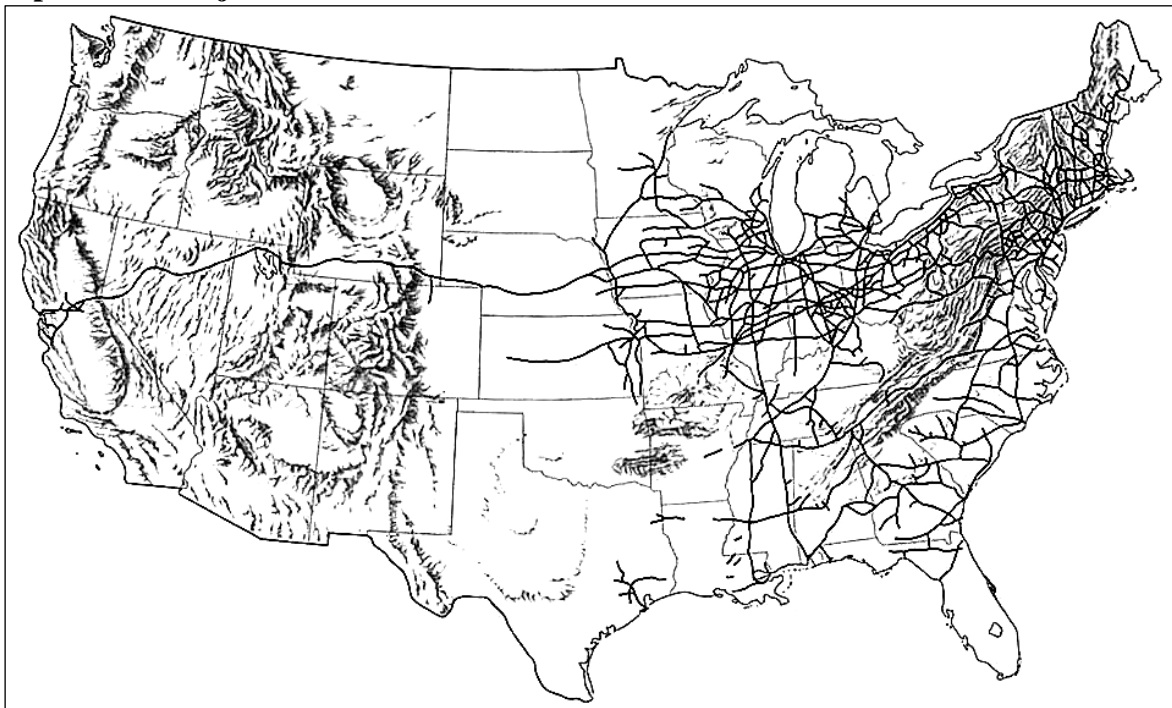
Koncentracja przemysłu w USA w latach 1869–1914

Na podstawie: *Wiek XIX w źródłach. Wybór tekstów źródłowych z propozycjami metodycznymi dla nauczycieli historii, studentów i uczniów*, oprac. M. Sobańska-Bondaruk, S. B. Lenard, Warszawa 2001, s. 288.

Źródło B

Mapa. Linie kolejowe w USA w 1870 r.

<http://www.latinamericanstudies.org>

Materiały źródłowe do tematu 4. na następnej stronie.

Źródło C

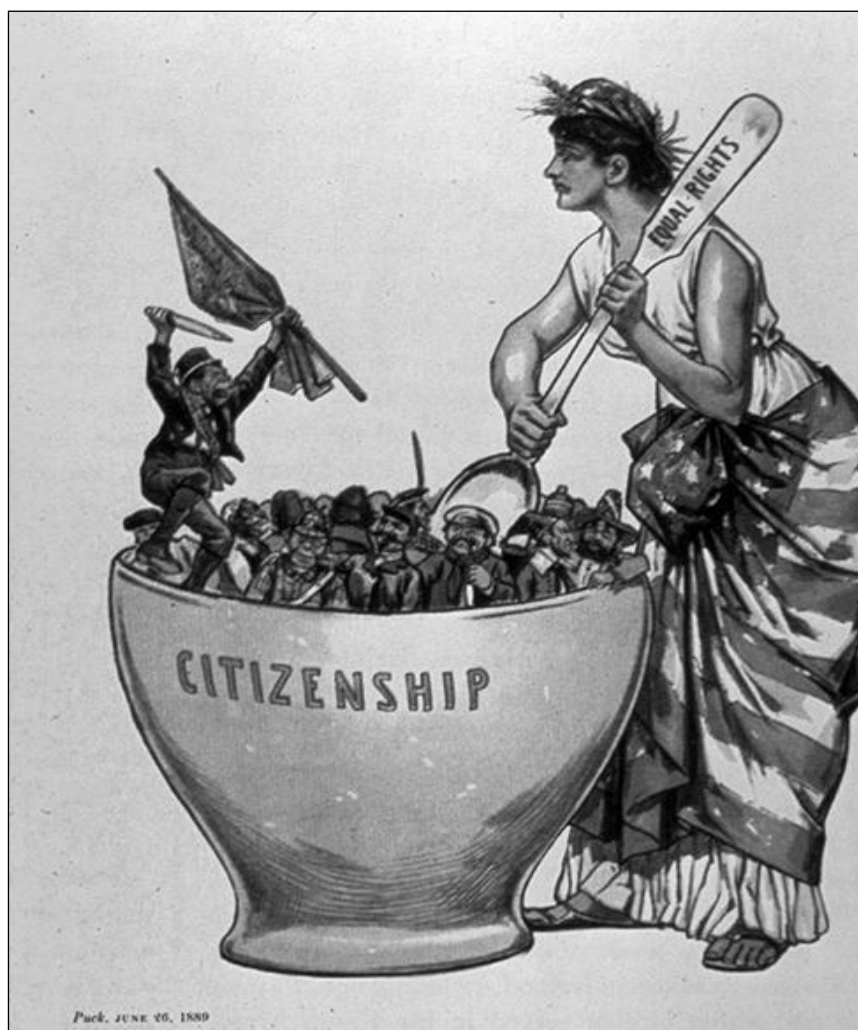
Rozwój linii kolejowych na świecie w drugiej połowie XIX i na początku XX w. (w km)

Państwo	1840	1870	1914
Belgia	334	2 897	4 676
Francja	410	15 544	37 400
Rosja	27	10 731	62 300
Stany Zjednoczone	4 510	84 675	410 475
Wielka Brytania	2 390	21 558	32 623

J. Myszczyzyn, *Wpływ maszyny parowej na rozwój gospodarczy świata w XIX i XX w.*, „Kultura i Historia” 2009, nr 16, <http://www.kulturaihistoria.umcs.lublin.pl>

Źródło D

Ilustracja. *Moździerz asymilacji* (1889)

RÓWNE PRAWA

OBYWATELSTWO

<http://www.latinamericanstudies.org/>

BRUDNOPIS (*nie podlega ocenie*)